

Rákosi-tanya: Április 14. és május 5. között dolgoztunk a 116+340–116+620 km-szelvények között. A feltárást megelőző terepbejárás alkalmával az itt elterülő, ÉNy–DK irányú kiemelkedésen csekély számú, szarmata és népvándorlás kori leletanyagot gyűjtöttek. A kerékpárút nyomvonalára 72 objektum esett; a jelenségeket mintegy 1109 m²-nyi területen lokalizáltuk. Az objektumok nagyobb része szarmata cseréppel keletkezett, kisebbik része lelet nélküli, de feltehetően ugyancsak szarmata kori volt. A telepjelenségek között 2 épület, 34 gödör, 20 cölöphely és 16 árok vagy árokrészlet szerepelt.

A feltárást a szarmata kori település közepesen sűrűn lakott részét érintette. A feltárható nyomvonal csekély, 4 m-es szélessége folytán a településszerkezet kutatására nem nyílt lehetőség, a telepjelenségek a szarmata telep esetében megszokott általános képet mutatták.

Rigó-tanya: Március 26. és április 17. között dolgoztunk a 116+870–117+050 km-szelvények között. A feltárást megelőző terepbejárás alkalmával a főút által vágott kisebb dombvonulat tetején és É-i lejtőjén nagy mennyiségű és változatos bronzkori leletanyagot gyűjtöttek. A kerékpárút nyomvonala 50 bronzkori (vagy leletanyag nélküli, de betöltéséből és elhelyezkedéséből ítélve minden bizonnyal bronzkori) objektumot érintett. A telepjelenségek között 3 épület(?), 28 gödör, 16 cölöphely és 5 árok vagy árokrészlet szerepelt.

Mivel az árkok többsége keresztben szelte át a nyomvonalat, illetve az épületek közül egy esett teljesen a feltárható területre, sőt a méhkas alakban öblösödő tárolóvermek többsége is csak felében-harmadában nyúlt be a lehumuszolt területre, a település szerkezetéről nem kaptunk pontos képet. A település nagyobb része a nyomvonalától Ny-ra húzódó, magasabb fekvésű szántón terül el.

A feltárást kerámialeletei között megemlítendő két fülesbögre, melyek egyike szinte teljesen épen került elő; illetve az egyik gödör alján fekvő urnarészlet. A leletanyag a település korát a középső bronzkor végére, az úgynevezett koszideri időszakra keletkezi.

Munkatársak: Vida Ágnes rajzoló, Budai Zsuzsa régésztechnikus.

MÉSZÁROS MÓNIKA

196. Kiskunfélegyháza, Templomhalom

(Bács-Kiskun megye) Á, Kö

2008. március 10–14. között próbafeltárást végeztünk, melynek célja a középkori Félegyháza templomát és temetőjét rejtő Templomhalom tágabb környezetének átvizsgálása volt. Az átvizsgálendő terület közel 9 ha, a próbafeltárást nem foglalta magában a Templomhalom nyilvánvalóan régészeti szempontból érintett szűk környezetét. Szondázó módszerrel dolgoztunk, a jelentkező régészeti objektumokat csak szemrevételezéssel vizsgáltuk meg, nem tártunk fel egyet sem.

A Ny-i szondában egy soros temető egyértelmű sírfoltjai jelentkeztek: 7 sírfolt rajzolódott ki teljes rend-

ben, K–Ny tájolással. A feltárást során kiderült, ezek a sírfoltok átvágták a középkori jelenségeket, erősen kevert betöltésükben középkori leletanyag is volt. Az objektumok teljesen szabályos, téglalap alakú mély aknasírnak mutatkoztak, a felső részükön gyakran kisebb padkával, egy sírgödörben lócsontok voltak a betöltésben, ellenben semmi más leletanyag nem utalt ezek sír voltára.

2008. július 21. és augusztus 29. között végeztük a teljes feltárást, melynek célja a középkori templom alapfalainak kutatása volt, a későbbi megjeleníthetőség érdekében. Mindamellet Bálint Alajos 1951-es temetőátadásának kiegészítése is a céljaink között szerepelt. A Templomhalom környezetének teljes geodéziai felmérését elvégeztük. Geológiai fúrások eredményeképpen ismerjük a domb szerkezetét.

Bizonyossá vált, hogy a domb É-i, elhordott részén a lelőhely megszakad, a temető és a templom nagyobb részét is elhordták. Mindamellet a halom roncsolt oldalában, az újkori pusztítási rétegben számos különösen jelentős tárgy feküdt: gótikus feliratos övcsatok, veretek, vagy oszloplábazat. A pusztítás a középkori templomot érintette leginkább. Azon a részen nyitottuk szelvényeinket, ahol előzetesen a falakat sejteni lehetett. Kiderült, hogy a 18. sz. második felében kitermelték a köveket az alapárkokból is, amelyeket a visszahullott törmelék elhelyezkedése rajzolt ki. A templom következő pusztulási periódusa az 1920-as évek, amikor építkezéshez elhordták a homokdomb É-i részét, a templom szinte teljes területét.

Megtaláltuk a D-i fal és a K-i oldalon levő szentély visszahullott törmelékkel betöltött alapárkait, ami alapján nagy valószínűséggel kiserkeszthető a templom alaprajza. A temető nagyobb része eltűnt a pusztítások során, különösen az É-i oldalon, illetve az 1980-as években a déli oldal elhordásakor. Ezek mellett azonban jelentős részek a megmaradt K–Ny-i tengelyen teljesen érintetlenek. A templom K-i és Ny-i falainak tövében hosszú ideig használatban lévő, nagy középkori temető rajzolódott ki. Kis területen 95 sírt bontottunk ki, melyek között sok volt a bolygatatlan, vagy alig bolygatott temetkezés.

A Templomhalom az Árpád-korig visszanyúló temetővel rendelkezik, mely homokbetöltésű, faszénnel leszórt aljú sírokkal jellemzett periódus jól elválasztható a későbbi, törmelékkel betöltésű sírok jellemezte fázisoktól. Az előkerült leletanyag és jelenségek alapján csatlakozunk Bálint Alajos azon véleményéhez, hogy a temető nem, vagy legalábbis alapjaiban nem köthető a kunokhoz.

ROSTA SZABOLCS

197. Kiskunfélegyháza határa

(Bács-Kiskun megye) Sza, Á

Cakó-tanya (MOL KKF 1.): A Városföld–Algyő stratégiai gázvezeték nyomvonala által érintett lelőhelyen 2008. április 7–14. között összesen 624 m²-t és 12 objektumot tártunk fel. Ebből 5 árok, 1 gödör és 2 cölöphely volt, valamint 4 recens jelenség. A megelőző feltárást előtt